

**Programmaboekje voor studenten, werkplekbegeleiders,
schoolopleiders en instituutsopleider**

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Past dit beroep bij mij en pas ik bij dit beroep?	4
Enkele afspraken	6
Tips	7
VOG (Verklaring Omtrent Gedrag).....	8
Toestemmingsverklaring video-opnamen 2024-2025	9
Gegevens opleiders.....	11
Overzicht stagedagen OP 3 en OP 4.....	13
Het programma Academische Opleidingsschool West-Brabant	14
Bijlage 1: beroepstaken en leerresultaten (LERS)	19
Bijlage 2: kennismakingsvragen schoolcontext	21
Bijlage 3: mogelijke stageactiviteiten naast je reguliere programma.....	22
Bijlage 4: suggesties voor praktijkopdrachten Pedagogiek: Ken je doelgroep	23
Bijlage 5: observatieformulier M. Slooter	27
Bijlage 6 Kijkwijzer sleutelbegrippen.....	31

Afkorting	Betekenis
AOS WB	Academische Opleidingsschool West-Brabant
PH	Professioneel Handelen
HR	Hogeschool Rotterdam
VO	Voortgezet onderwijs
LER	Leerresultaat
CIO	Collega in opleiding
(B)SO	(Bovenschools) Schoolopleider (begeleider vanuit de school)
IO	Instituutopleider (begeleider vanuit HR)
WPB	Werkplekbegeleider (vakdocent vanuit de school, waarbij de student stage loopt)
IC	Instituutskoördinator
CGI	Criterium Gericht Interview
IVL	Instituut voor Lerarenopleiding

Inleiding

Wij vinden het heel fijn dat je op de Academische Opleidingsschool West-Brabant (AOS WB) je stage invulling komt geven.

We zullen er alles aan doen om de tijd die je hier bent zo aangenaam en leerzaam mogelijk te maken maar we rekenen hier natuurlijk ook op jouw eigen inzet en instelling.

Wij van AOS WB wensen je heel veel plezier en succes.

Wat is een programmaboekje?

Bij je opleiding bij HR heb je handleidingen bij de cursussen, daarin kun je lezen wanneer de lessen gegeven worden, wat de onderwijsinhouden en de leerdoelen zijn en op welke wijze getoetst wordt, maar ook wat van jou verwacht wordt.

Elke opleidingsschool heeft een eigen (werkplek)leren)programmaboekje. Daarin kun je lezen hoe het werkplekleren georganiseerd is, wat je kunt verwachten en wat van jou verwacht wordt. Deze programmaboekjes zijn tot stand gekomen in nauw overleg met je opleiding en de activiteiten sluiten aan bij de cursussen van de opleiding. Je vindt in deze boekjes alle informatie die je nodig hebt om samen met de cursushandleidingen van HR, dit jaar tot een succes te maken. Neem ze goed door.

Waarom een AOS West-Brabant programmaboekje?

Iedere opleidingsschool heeft een eigen programmaboekje, omdat er verschillen zijn qua schoolcontexten. Dit AOS programmaboekje is uitsluitend voor de studenten die binnen de Academische Opleidingsschool West-Brabant (AOS WB) stage lopen.

Wat betekent dit voor jou?

Je zult goed moeten weten wat er in de cursusbeschrijvingen van HR niveau 1 staat, zodat je gericht om feedback of hulp kunt vragen op jouw stageschool. In het AOS programmaboekje vind je een overzicht van alle personen en activiteiten die op de stagescholen plaatsvinden.

Contactgegevens

Academische Opleidingsschool West-Brabant
Postbus 403
5140 AK Waalwijk

info@aoswestbrabant.nl
www.aoswestbrabant.nl

Past dit beroep bij mij en pas ik bij dit beroep?

Welkom bij de Opleidingsschool West-Brabant!

Het eerste jaar van de opleiding staat in het teken van oriëntatie op het beroep van leraar. Wat betekent het om nu, in deze tijd, op deze plek, leraar te zijn? In onderwijsperiode (OP)1 en 2 ben je bij OROB (oriëntatie op onderwijs en beroep) gestart met de verkenning van het leraarschap. Je hebt basiselementen van het leraarschap (de school, de leerling, de les en de leraar) onder de loep genomen en je hebt geoefend met de verschillende rollen van de leraar. Die kennis, onderwijstheorie, moet door bij het werkplekleren door jou gebruikt worden bij je handelen in de praktijk. Om dat te oefenen werkt IVL nauw samen met Opleidingsscholen: we leiden jou samen op.

De 15 stagedagen zijn van 10 februari 2025 t/m 16 juni 2025 op maandag. In de roostervrije week in blok 3 is het mogelijk om in overleg met de stageschool op een extra dag stage te lopen. Maak hierover goede afspraken! Dit geldt eveneens voor de voorjaarsvakantie die niet gelijk loopt: **de regel is dat tijdens de voorjaarsvakantie regio Midden een HR-student wél stage loopt op een stageschool in regio Zuid.**

In OP3 en OP4 ga je je in de praktijk, op een schoollocatie van onze opleidingsschool AOS West-Brabant, oriënteren op het beroep van leraar. In deze periode ga je proactief het leraarschap onderzoeken en uiteraard ook zelf ervaren. Je gaat diverse activiteiten ondernemen om zicht te krijgen op verschillende aspecten van het beroep. Door het zien en ervaren daarvan kun aan het einde van de stage, bij de afronding met het CGI, een goed onderbouwd antwoord geven op de centrale vragen 'past dit beroep bij mij' en 'pas ik bij het beroep?'.

Je gaat je bij deze activiteiten richten op het aantonen van de leerresultaten (LERS) voor niveau 1, met de focus op oriëntatie op het beroep, professionele ontwikkeling en pedagogisch handelen. Voor alle nodige informatie over het werkplekleren (stage), de beoordeling et cetera kun je terecht op de site Samen Opleiden van Hogeschool Rotterdam:

<https://www.hogeschoolrotterdam.nl/samenwerking/instituten/instituut-voor-lerarenopleidingen/tweedegraads/studiemateriaal/n1/>

Lees een en ander aandachtig door en zorg dat je deze steeds bij de hand hebt om te kunnen raadplegen.

In onderwijsperiode 3 en 4 ben je aan de slag met de volgende cursussen:

1. Professioneel handelen en werkplekleren N1

Deze module wordt afgesloten met een assessment. Een portfolio en een Criterium Gericht Interview zijn hier beide onderdeel van. Het portfolio bestaat uit vier onderdelen:

1. Het werkplekleren (stage)
2. Eindconclusie en voornemens
3. Pitch en CGI (dit onderdeel volgt na het inleveren van het portfolio)

Voor het uitwerken van onderdeel 1 in het portfolio (werkplekleren), werk je met bewijzen. Op je school doe je allerlei ervaringen op die bijdragen aan je ontwikkeling in dit eerste oriënterende jaar van de lerarenopleiding. Je verwerkt deze ervaringen en leeropbrengsten in bewijzen. Door middel van opdrachten werk je wekelijks aan deze bewijzen die een plek krijgen in jouw portfolio. Uiteindelijk toon je met een pakket van bewijzen aan waar je staat aan het einde van OP4.

Wacht niet tot het laatste moment om bewijzen te verzamelen. Gebruik de mogelijkheden binnen het werkplekleren om samen met de schoolopleider en jouw collega leraren in opleiding om hieraan te werken.

2. Didactiek en Pedagogiek N1: Leraar en Doelgroep

In het eerste halfjaar heb je je georiënteerd op het onderwijs en het beroep door middel van de module 'Oriëntatie op onderwijs en beroep' (OROB). Tijdens onderwijsperiode 3 en 4 word je meegenomen in de verschillende facetten van het onderwijs zodat jij kunt werken aan je professioneel, didactisch en pedagogisch handelen. Waar Oriëntatie op Onderwijs en Beroep *oriënterend* van aard was ga je nu verder verdiepen in verschillende thema's die pedagogisch en/of didactisch van aard zijn, waaronder:

- **De doelgroep:** wie is straks je doelgroep? Wat is een adolescent (VO/MBO) en welke ontwikkelingen maakt een adolescent door? Hoe leert een adolescent (effectief)? Welke rol speelt identiteit en seksualiteit in het leven en de ontwikkeling van de adolescent? Hoe speelt de omgeving een rol, waaronder leeftijdsgenoten, opvoeding en de school?
- **Lesgeven:** wat komt er bij het lesgeven kijken? Hoe bereid je een les voor? Uit welke fasen kan een les bestaan (en waarom?). Hoe motiveer je leerlingen en hoe zorg je dat ze effectief leren tijdens de les? Welk taalgebruik is hierbij passend?
- **De leraar/docent:** je kijkt naar zowel jezelf als naar de leraren/docenten in de onderwijspraktijk. Hoe geven zij les? Hoe handelen zij (pedagogisch en didactisch)? (Hoe) past dat bij jou? Wat heb je nodig om je te kunnen ontwikkelen als leraar?

Deze module is onlosmakelijk verbonden met het werkplekleren. De afronding van deze module vindt plaats in OP4 en wordt beoordeeld door je docent op de HR.

Begeleiding in de stage bij het werkplekleren:

In je stage is jouw schoolopleider je begeleider in de school, tenzij hier andere afspraken over gemaakt zijn. Vanuit de HR wordt een instituutopleider aan je gekoppeld. Bij de start van de stage word je door je IO geïnformeerd over wat deze begeleiding inhoudt en hoe deze georganiseerd wordt. Aan het einde van de stage zullen een instituutopleider en een schoolopleider samen beoordelen of je aan de LERS van niveau 1 voldoet. Je wordt in blok 4 geïnformeerd over de datum en het tijdstip.

Het opleidingsteam wenst je een leerzame en leuke tijd.

Enkele afspraken

- Zorg dat je zo snel mogelijk je registratieformulier AOS en aanvraag VOG in orde maakt en weer inlevert bij degene van wie je deze opdracht hebt gekregen. Let op; **je werkplekleren gaat pas van start als je registratieformulier AOS en je VOG ontvangen zijn.**
- We gaan er vanuit dat je op de opleidingsdagen de gehele dag **(8.15 - 16.15 uur)** aanwezig bent op de opleidingslocatie.
- Als je ziek bent, bel je zo snel mogelijk met je WPB en mail je je SO en IO. Als je onverhoopt te laat op school gaat komen bel je ook met je WPB.
- Voor de leerlingen van de school ben je 'gewoon' een leraar, dus heb je een voorbeeldfunctie binnen de school. Niet alleen gedragsmatig, maar ook qua kleding e.d. Houd je aan de afspraken binnen de school. Stel je daar de eerste dag van op de hoogte. Let op: veel scholen zijn smartphone-vrij. Dit geldt dus ook voor jou.
- Kopiëren doe je in overleg met je WPB/SO. Stel je op de hoogte van schoolafspraken rondom kopiëren op de opleidingslocatie.
- Bij het gebruik van een computer op school heb je een code nodig. Informeer bij aanvang van je stage van wie je deze code krijgt.
- Toegang tot Magister e.d. is beperkt. Vraag ernaar.
- Elke les bereid je voor middels het lesvoorbereidingsformulier, dat je tijdig naar je WPB stuurt. Maak hierover duidelijke afspraken met je WPB. Je doet dit middels het lesvoorbereidingsformulier van de opleiding. Zonder lesvoorbereidingsformulier wordt er geen les gegeven.
- Ga altijd zorgvuldig om met privacy van personen. Vermeld als regel geen namen bij de uitwerking van een opdracht.
- Indien je zonder toestemming van je begeleiders beeld- of geluidsopnamen maakt van gesprekken, dan wordt de stage met onmiddellijke ingang ontbonden.

Tips

- Ter voorbereiding op je werkplekleren lees je natuurlijk de website van de school.
- Op elke school kun je gebruik maken van de personeelskamer. Richt je hierbij nadrukkelijk naar de gebruiken van de school en meng je onder het docententeam.
- Er zijn verschillende plaatsen binnen de school waar je kunt werken. Vraag even na welke mogelijkheden jouw school biedt. Ga niet met alle studenten bij elkaar zitten, laat ook ruimte voor de docenten om te werken. Je kunt wel met je duo-student samen gaan zitten.
- Probeer tijdens je werkplekleren een zo breed mogelijk beeld van het beroep van docent te krijgen. Maak hierbij gebruik van de suggesties die wij geven bij de paragraaf 'oriëntatie op beroep'.
- Vraag zo mogelijk uitleg wanneer je iets niet begrijpt, je kunt veel leren van anderen.
- Bereid ieder gesprek dat je hebt met een begeleider zorgvuldig voor. Zorg dat je je ingelezen hebt en je vragen en punten op papier hebt staan.
- Bereid observaties en opdrachten goed voor: weet waarop je gaat letten, hoe je het noteert en hoe de informatie 'objectief' blijft. Observeer nooit zonder doelstelling.
- Met betrekking tot je WPB/SO:
 - Deel met je WPB/SO het programma van de Hogeschool, zodat zij weten waar je op begeleid moet worden
 - Betrek je WPB/SO bij je leerproces
 - Stel hem/haar vragen (WAAROM?)
 - Bespreek ook de wederzijdse verwachtingen met je WPB/SO
 - Maak o.a. afspraken over het voor- en nabespreken van (je stukjes) lessen

VOG (Verklaring Omtrent Gedrag)

Als je van opleidingsschool gewisseld bent, ontvang je een mail van personeelszaken met informatie over de aanvraag van de VOG. De link in de mail brengt je door de aanvraag.

Het proces levert je een 'bewijs van aanvraag' op.

De definitieve VOG ontvang je later.

De kosten voor de aanvraag worden vergoed door de school na inlevering van de kwitantie.

BELANGRIJK:

Het niet of te laat inleveren heeft tot gevolg dat je je stage niet kunt beginnen of per direct wordt onderbroken.

Toestemmingsverklaring video-opnamen 2024-2025

In het kader van je lerarenopleiding moet je soms video-opnamen maken, zodat je de door jouw ingezette pedagogische en didactische vaardigheden voor een ander (vakdocent, werkplekbegeleider, schoolopleider, instituutopleider, AOS-opleider) inzichtelijk maakt.

De AVG (Algemene Verordening Persoonsgegevens) schrijft voor dat je voor het gebruiken en verwerken van iemands persoonsgegevens (en beelden)– ‘ondubbelzinnig’ – toestemming moet krijgen. Iemand moet expliciet ‘ja’ hebben gezegd, het liefst schriftelijk.

Er is echter geen toestemming van leerlingen en ouders nodig voor het gebruik van beeldmateriaal in de klas en les voor (uitsluitend) onderwijskundige doeleinden. Wel is heldere informatie vooraf aan leerlingen over het doel van het filmen verplicht. Tevens gelden er regels over de wijze waarop je filmt, de video-opname(n) opslaat en wanneer je de video-opname(n) vernietigt.

Om de privacy van de leerlingen en de school te waarborgen is een toestemmingsverklaring opgesteld.

Toestemmingsverklaring video-opnamen 2024-2025

Hierbij verklaar ik: _____ lerarenopleiding: _____

- ☐ dat ik 18 jaar ben of ouder en tekenbevoegd
- ☐ dat ik jonger ben dan 18 jaar en/of niet tekenbevoegd

Naam wettelijk vertegenwoordiger

.....

in de volgende periode:

video-opnames maak op het _____ in de KLAS(SEN) _____

De AOS West Brabant en de student zijn overeengekomen dat:

- De student voorafgaande aan de video-opname(n) de leerlingen heeft uitgelegd dat hij/zij zichzelf filmt maar dat leerlingen mogelijk ook op de beelden staan. Leerlingen die daarmee niet comfortabel zijn, staan niet op de video-opname(n).
- De school waar de student 'stage' loopt, toestemming verleent voor het maken van deze video-opname(n).
- De student de video-opname(n) encrypted opslaat.
- De student het beeldmateriaal niet openbaar zal maken en uitsluitend zal gebruiken voor persoonlijke studiedoeleinden.
- De student aansprakelijk is bij onjuist gebruik van het beeldmateriaal.
- De student uiterlijk direct na beëindiging van zijn/haar opleiding, of zodra het beeldmateriaal niet meer aan het doel voldoet, de video-opname(n) zal vernietigen.

Mijn begeleidend docent is:

Deze is op de hoogte van deze video- opname(n).

Uit dit contract vloeien geen verdere verplichtingen voort, behalve deze expliciet hierboven vermeld.

Plaats en datum: _____ : _____

Handtekening student

wettelijk vertegenwoordiger

Handtekening

begeleidend docent

Handtekening

vertegenwoordiger AOS

Gegevens opleiders

 DaVinci	Bovendonk 1 4707 ZH ROOSENDAAL Schoolopleider: Annemarie Slabbekoorn a.slabbekoorn@tongerlo.nl
 Gertrudis	Vincentiusstraat 53 4701 LN ROOSENDAAL Schoolopleider: Devlin Tirions dem.tirions@tongerlo.nl
 Norbertus	Bovendonk 115 7707 ZH ROOSENDAAL Schoolopleider: Arno Rijnders aj.rijnders@tongerlo.nl
	Bolwerk Zuid 168 4611 DX Bergen op Zoom Schoolopleider: Alice Ruers a.ruers@mollerjuenaat.nl
	Onze Lieve Vrouw ter Duinenlaan 201 4641 RM Ossendrecht Schoolopleider: Maud Tamsma m.tamsma@zuidwesthoekcollege.nl
	Ravelijnstraat 2A 4651 DT Steenbergen Contactpersoon: Chantalle van Dongen c.vandongen@ravelijnstb.nl
	Tuinderspad 6 4613 CA Bergen op Zoom Schoolopleider: Sandra van Staaij s.vanstaaij@roncalli-boz.nl
	Trivium 60 4873 LP Etten-Leur Schoolopleider: Maarten de Vugt mdevugt@munnikenheidecollege.nl
	Pagnevaartweg 5 4731 AA Oudenbosch Schoolopleiders Danique van Hooff: dc.v.hooff@markland.nl Ingrid Keeris: i.keeris@markland.nl
	Gildelaan 82 4761 BA Zevenbergen Schoolopleider: Mark Schilder m.schilder@markland.nl
	Burgemeester Schneiderlaan 2 4706 EZ Roosendaal Schoolopleider: Arnold van der Heijden ahe@jtc-roosendaal.nl

 Katholieke Scholengemeenschap Etten-Leur	Stijn Steuvelslaan 42 4873 EB Etten Leur Schoolopleiders Miranda Uitdehaag m.uitdehaag@k-s-e.nl Monique Pertijs: m.pertijs@k-s-e.nl
	Monseigneur Schaepmanlaan 11-13 5103 BB Dongen Schoolopleider: Marc van der Wegen mvdwegen@cambreurcollege.nl
	Bouwlingstraat 74 4902 AK Oosterhout Schoolopleider: Marjolijn Kros mkros@hanze-college.nl
	Olympiaweg 8b 5143 NA Waalwijk Schoolopleider: Demet Yuce d.yuce@drmollercollege.nl
	Olympiaweg 8a 5143 NA Waalwijk Schoolopleider: Marc van Dortmont m.vandortmont@walewyc.nl
	Vossenbergselaan 8 5171 CC Kaatsheuvel Schoolopleider: Arno van Gils a.vangils@vanhaestrechtcollge.nl
	Dillenburgstraat 46 5151 GL Drunen Schoolopleider: Bart van den Brink b.vandenbrink@doultremontcollege.nl
de overlaat School voor MAVO en Voorbereidend MBO	Eikendonklaan 3 5143 NG Waalwijk Schoolopleider: Iris Muijelaar mzl@sgdeoverlaat.nl
	Museumpark 40 3015 CX Rotterdam Instituutopleider: Rob Timmermans r.p.j.m.timmermans@hr.nl
	Museumpark 40 3015 CX Rotterdam Regiocoördinator en instituutopleider: Guido Koster g.koster@hr.nl

Overzicht stagedagen OP 3 en OP 4

Week	Stagedag	Datum		Bijzonderheden
7	1	10 februari	Stageprogramma AOSWB	
8	2	17 februari	Stageprogramma AOSWB	
9	3	24 februari	Stageprogramma AOSWB	<u>Let op:</u> wel stage Voorjaarsvakantie HR
10	X	3 maart	Voorjaarsvakantie	Geen stage
11	4	10 maart	Stageprogramma AOSWB	
12	5	17 maart	Stageprogramma AOSWB	Transferdag 1
13	6 + 7	24 maart + ?	Roostervrije week HR. 2 stagedagen	18 maart
14	8	31 maart	Stageprogramma AOSWB	25 maart
15	9	7 april	Stageprogramma AOSWB	
16	10	14 april	Toetsweek WEL stage	Tussentijds portfolio naar IO voor 9.00 uur
17	x	21 april	Tweede paasdag Meivakantie AOSWB geen stage	
18	x	28 april	Meivakantie AOSWB & HR geen stage	
19	x	5 mei	Vrije dag	
20	11	12 mei	Stageprogramma AOSWB	
21	12	19 mei	Stageprogramma AOSWB	Transferdag 2
22	13	26 mei	Stageprogramma AOSWB	
23	14	2 juni	Stageprogramma AOSWB	
24	X	9 juni	Tweede pinksterdag geen stage	
25	15	16 juni	Stageprogramma AOSWB	
26		23 juni	Toetsweek, CGI	Inleveren portfolio op maandag 23 juni vóór 09:00 uur.
27		30 juni	Toetsweek, CGI	
28		7 juli	Toetsweek Start zomervakantie VO AOSWB	

Het programma Academische Opleidingsschool West-Brabant

Het programma staat in het teken van het werken aan de leerresultaten die bij de afronding van niveau 1 aangetoond moeten worden in het portfolio en het CGI.

De stageperiode van 15 dagen wordt opgedeeld in twee blokken. Van de 15 dagen zijn er twee transferdagen ingepland. Zorg dat je altijd op het einde van je stagedag alvast de voorbereidingen treft (samen met je SO en/of WPB) voor de volgende stagedag. We hebben een programma samengesteld, waarin we voor jullie kansen creëren om de centrale leervraag van niveau 1: *“waarom past dit beroep wel of niet bij mij?”* te kunnen beantwoorden.

Het einde van de dag wordt tot en met stagedag 5 afgesloten met iemand van je school.

Stagedag 1 - (10 februari)

Je maakt kennis met de school en de schoolopleider (SO) van je school. Je hebt vooraf natuurlijk al uitvoerig de website van de school bestudeerd.

Je stelt jezelf zo snel mogelijk op de hoogte van de op de locatie geldende gedragsregels en je houdt je daaraan. Je SO bespreekt met je wat van jou tijdens de stage verwacht wordt en wat je van de SO kunt verwachten.

Op deze dag mag je ‘landen’ in de school. Je gaat de school verkennen. Dit doe je door de vragen in bijlage 2 te beantwoorden.

Jullie en je SO gaan op een afgesproken moment met elkaar in gesprek om jullie bevindingen met elkaar te bespreken.

Stagedag 2 - (17 februari)

1. Vandaag word je gekoppeld aan één docent (kan een docent van je vak zijn, maar dat hoeft niet). Je SO heeft hier voorwerk (rooster e.d.) voor gedaan. Je gaat vandaag leerlingen observeren. Bij iedere lesobservatie maak je gebruik van het observatieformulier in de bijlage. Dit formulier is gebaseerd op de ‘zes rollen van de leraar’, door Martie Slooter (bijlage 5).
2. Jullie en je SO gaan op een afgesproken moment met elkaar in gesprek over onderstaande vragen:
 - Wat heb je gedaan vandaag?
 - Wat is je opgevallen?
 - Welke onderwijstheorie heb jij vandaag in de praktijk kunnen zien?
 - Wat heeft het je aan inzichten opgeleverd? (wat ‘neem je mee’?)
 - Welke LER zou je kunnen koppelen aan deze activiteit?

Vorbereiding stagedag 3:

3. Volgende week ga je een hele dag meelopen met een klas (onderbouw). Je gaat jezelf dan ‘correct’ voorstellen in de klas. Schrijf vooraf woordelijk op hoe je jezelf wilt introduceren in de klassen en oefen met elkaar. Vertel wie je bent, bijvoorbeeld waar je vandaan komt, wat je hobby's zijn, wat je studeert, waarom, waar, wat je komt doen de komende weken (iets over je opleiding)..... Duur van het voorstellen ongeveer 2 minuten. Check de lengte van je voorstellen vooraf door de tijd te timen.
Aandachtspunt: leerlingen gaan vaak allerlei vragen stellen.... Bedenk en bespreek met je medestudent en je SO in de voorbereiding al goed op welke vragen je antwoord ‘wil’ geven!
-

Stagedag 3 - (24 februari)

Je gaat deze week meelopen met een klas **onderbouw** (voorkeur klas 1 of 2). Zorg dat je het rooster van de dag klas tijdig van je SO ontvangt en let op de laatste roosterwijzigingen. *Tip:* loop achter de leerlingen aan.

Opdracht

Tijdens de observaties deze ochtend moeten de volgende vragen beantwoord worden:

- wat 'doet' een leraar allemaal in de les?
- Welke verschillen en overeenkomsten zie je tussen de leraren?
- Noem één aspect van een geobserveerde leraar dat je erg aanspreekt. Noem ook iets dat je minder aanspreekt.
- Geef één voorbeeld, waarin je laat zien, dat een leerling zich bij de ene docent anders gedraagt, dan bij de andere. Probeer zijn gedragswisseling te verklaren.

Let op: je stelt je *professioneel* voor aan de klas.

Je medestudent maakt tijdens het voorstellen een observatie. Het verslag daarvan kun je mogelijk gebruiken in je portfolio.

Jullie en je SO gaan op een afgesproken moment met elkaar in gesprek over onderstaande vragen:

- Wat heb je gedaan vandaag?
- Hoe ging het voorstellen? Voeg de feedback van je medestudent toe.
- Verwerk de bullets van de opdracht boven.
- Welke onderwijstheorie heb jij vandaag in de praktijk kunnen zien?
- Wat heeft het je aan inzichten opgeleverd? (wat 'neem je mee'?)
- Kun je een LER koppelen aan deze activiteit?

Vóór je de school verlaat krijg je te horen met welke klas bovenbouw (voorkeur vmbo klas 3/4 of havo vwo vanaf klas 4) je volgende week meeloopt

Stagedag 4 - (10 maart)

Je gaat deze dag meelopen met een klas **bovenbouw** (voorkeur vmbo klas 3/4 of havo vwo vanaf klas 4). Zorg dat je het rooster van de dag klas tijdig van je SO ontvangt en let op de laatste roosterwijzigingen. *Tip:* loop achter de leerlingen aan.

Opdracht

Tijdens de observaties deze ochtend moeten de volgende vragen beantwoord worden:

- wat 'doet' een leraar allemaal in de les?
- Welke verschillen en overeenkomsten zie je tussen de leraren?
- Noem één aspect van een geobserveerde docent dat je erg aanspreekt. Noem ook iets dat je minder aanspreekt
- Geef één voorbeeld, waarin je laat zien, dat een leerling zich bij de ene docent anders gedraagt, dan bij de andere. Probeer zijn gedragswisseling te verklaren.
- Noem minstens 2 punten waarin het lesgeven in de bovenbouw verschilt van het lesgeven in de onderbouw op didactisch gebied. Wat is je opgevallen?
- En geef ook eens 2 verschillen in handelen van de leraren op pedagogische gebied

Jullie en je SO gaan op een afgesproken moment met elkaar in gesprek over onderstaande vragen:

- Wat betekent dit totale leraarschap voor jou?
- Wat zie je zitten en waarom?
- Waar zie je tegenop en waarom?

Stagedag 5 - (17 maart) Transferdag invulling.

10.00 -11.30 uur

- AOS: wat is een AOS en hoe wordt mijn begeleiding georganiseerd?
- Gesprek met iemand van het ondersteuningsteam.

11.30-12.30 uur

- Opdracht Pedagogiek: Ken je doelgroep: interview leerlingen, onderbouw.

13.30-15.30 uur

- Leerresultaten: hoe ben je hiermee aan de slag en hoe kan je deze bewijzen? Nadenken en sparren over voorbeelden.
- Opbouw portfolio.

Programma stagedag 6 en verder:

Let op: In de roostervrije week HR, plan je naast de maandag nog één andere dag in overleg met je schoolopleider of wpb in.

Vanaf deze weken loop je mee met een leraar van je eigen vak.

Bij meelopen in je eigen vak of cluster. Vraag je aan een docent of je de komende weken een klein stukje les mag geven. Bepaal samen)wat óf op welke van de 6 rollen van de leraar je een eerste ervaring gaat opdoen. Spreek af welke voorbereiding de leraar van jou verwacht.

Je bereidt de lesactiviteit voor volgens de afspraken met de leraar en met een lesvoorbereidingsformulier.

Je gaat met je wpb in gesprek over onderstaande vragen:

- Wat viel je op tijdens de lessen van je eigen vak?
- Wat heeft je geraakt en waarom?
- Welke inzichten neem je mee?
- Hoe ervaar je je eigen vak nu je met de ogen van een leraar in opleiding kijkt.

De komende weken geef je een les(deel) in je eigen vak, op basis van de afspraken en de lesvoorbereiding die je gemaakt hebt met je wpb. Vraag je wpb of hij op je lesvoorbereidingsformulier 3 feedbackpunten voor je wil noteren en dit formulier wil voorzien van datum en handtekening (validering van bewijs).

Vergeet ook niet om een reflectie te schrijven op je eigen uitgevoerde les.

- Welke lesactiviteit heb je uitgevoerd?
- Wat viel je op bij het voorbereiden van de les?
- Van welke onderwijstheorie(n) heb je gebruik gemaakt? (bijvoorbeeld CAR)
- Waar ben je tevreden over ten aanzien van de uitvoering?
- Wat zou je een volgende keer anders aanpakken en waarom?
- Stand van zaken praktijkopdracht.

Denk de komende week ook aan:

- Deelname aan opvanguren-steunlessen-huiswerkklass etc.
- Surveillance pauze

A Surveillance/opvang uren:

- Aan welke surveillance of opvang uren heb jij als aankomend leraar een bijdrage geleverd?
- Wat is je opgevallen daarbij?
- Heb je tijdens deze activiteit gesproken met leerlingen, waar ging dit zoal over?
- Heb je leerlingen moeten corrigeren op hun gedrag? Hoe ging dat?
- Hoe reageerden de leerlingen op jou?
- Wat heb je geleerd van deze activiteit?

B Gekozen activiteit

- Welke activiteit(en) heb je uitgevoerd?
- Wat heb je daarbij concreet gedaan?
- Hoe heb je je daarop voorbereid?
- Hoe ging het en waarom denk je dat het zo liep?
- Waar ben je trots op?

Opdracht:

Je gaat in gesprek met 3 leraren over wat leraarschap inhoudt en zorg dat je met dit interview de volgende vragen kunt beantwoorden:

- Breng de weektaak van een leraar in beeld. Geef minstens 5 activiteiten naast het lesgeven.
- Wat zijn de taken van een leraar buiten het lesgeven?
- Wat doet een leraar thuis en wat op school?

Interview naast theoriedocenten ook minimaal één praktijkdocent (beeldende vorming, handvaardigheid, tekenen, muziek, LO, techniek).

Stagedag 11 - (12 mei) Transferdag 2

Tijdens deze transferdag wordt nader ingegaan op jullie ervaringen tot nu toe, op de stand van zaken portfolio, de LERS en het verzamelen van bewijzen van de LERS.

Onderdeel:

13.00 - 16.00 uur

- Je gaat je leerervaringen delen met de andere studenten niveau 1. Je bespreekt in groepjes hoe je leerervaringen kunt verbinden aan onderwijstheorie en de leerresultaten die je aan dient te tonen aan het einde van de stage, bij het CGI. Je krijgt hiermee zicht op je ontwikkeling.
- Je gaat samenwerken met een medestudent en geeft elkaar feedback (peerfeedback) op het portfolio. Deze peerfeedback voorzie je van je van je naam, de datum en handtekening (valideren).
- Je gaat oefenen met je pitch voor de start van je CGI. 'Pas ik bij het beroep en past het beroep bij mij'.

De laatste 2 weken: maandag 23 juni en maandag 30 juni

Deze weken staan in het teken van het afronden van je stage en zijn geen stagedagen meer op locatie.

- Afronden portfolio, verzamelen bewijzen en valideren
- Voorbereiden CGI
- Inleveren portfolio op maandag 23 juni vóór 09:00 uur
- Criteriumgericht Interview (CGI) 23 of 30 juni

De IO informeert jou over het moment van het CGI.

Bijlage 1: beroepstaken en leerresultaten (LERS)

Let op: dit is een hulpmiddel voor jou om je bewijzen te verzamelen.

Bekwaamheidsdomein Pedagogisch Handelen

Beroepstaak 1: de leraar creëert een prettig, ordelijk en veilig werk- en leerklimaat

De student herkent de onderwijs- en begeleidingsactiviteiten vanuit de psychologische basisbehoeften (ped. 1.1).

- Observeren (bijv. met kijkwijzer van de rollen van de leraar). Welke basisbehoefte(n) (CAR-model) herken je en waarom?
- Observeren en een kijkwijzer invullen: wat doet de leraar op dit gebied?
- Reflectie en retrospectief: hoe zou jij het doen? Hoe was het voor jou op het VO of MBO?
- Goede voorbeelden en/of rolmodellen analyseren (een leraar die je een voorbeeld vindt voor hoe je het zelf zou willen doen).
- Observeren bij verschillende vormen van onderwijs, praktisch, theoretisch, bijles in kleine groepen, hele klassen en dan kijken naar (de verschillen tussen) het werk- en leerklimaat.
- Gesprekken voeren met leraren: wat is eigenlijk een veilig en/of krachtig leerklimaat? Wat heb je daarvoor nodig?
- Leren om de relatie te zien door middel van observaties (kijkwijzer).
- Insteken op contact en relatie met de leerlingen.
- Koppelingen maken aan de werkplaatsen drama: hoe kom ik over (lichaamstaal)? Hoe komen leraren in de klassen over (observeren) en hoe draagt dat bij aan een veilig klimaat?
- Informele gesprekken aangaan met leerlingen.
- Interesse tonen in de leefwereld van leerlingen.

De student gaat een professionele werkrelatie aan met leerlingen, spreekt leerlingen passend aan op hun gedrag, handelt vanuit feitelijke waarneming en onbevooroordeeld (ped. 2.1).

- Begeleiden van een groepje leerlingen, begeleiden van een excursie en feedback vragen van een leraar (of de SO/WPB) op jouw handelen: hoe spreek je leerlingen aan op hun gedrag? Welke tips krijg je mee?
- Kennismaken met de doelgroep: in gesprek gaan met leerlingen en hen leren kennen (belevingswereld, interesses, etc.)
- Opdrachten voor Pedagogiek 'Ken je doelgroep' kunnen je ook input geven voor bewijzen.
- Opdracht over het ontvangen van leerlingen in een lokaal; welke manieren passen bij de rol van gastheer/vrouw en welke manieren passen bij jou? Welke grenzen heb jij? Wat verwacht je van een individuele leerling en wat van een klas?
- Reflectie en retrospectief: hoe zou jij het doen? Hoe was het voor jou op het VO of MBO?

De student ondersteunt leerlingen in kleine groepen of individueel bij het zelfstandig werken (ped. 3.1).

- Begeleiden van huiswerkklas, bijles geven aan leerlingen, klassenassistentenschap.
- Het bedenken van werkvormen die aanzetten tot zelfstandigheid en waar mogelijk uitvoeren en evalueren.
- Het leren om goede vragen te stellen (i.p.v. zelf het antwoord of de oplossing te geven). Oefenen met doorvragen (dit kan bijv. bij begeleiding van een klein groepje of tijdens het rondlopen tijdens zelfwerkzaamheid).
- Een duidelijke (volledige) instructie geven op zelfwerkzaamheid (aan een groepje of individuele leerlingen).
- Tijdens het individueel of zelfstandig werken van leerlingen een coachende rol aannemen tot zelfstandig werken.

De student relateert de eigen ontwikkeling en leefwereld aan die van de doelgroep (ped. 4.1).

- Opdrachten voor Pedagogiek: Ken je doelgroep kunnen je hier input geven voor bewijzen.
- Werk een thema uit de lessen Pedagogiek: Ken je doelgroep uit door bijv. in gesprek te gaan met een leraar over dit thema of juist met een leerling/groepje leerlingen. Je kunt ook inspiratie halen uit de praktijkopdrachten die worden aangeboden bij Pedagogiek: Ken je doelgroep.

Bekwaamheidsdomein (Vak)didactisch Handelen

Beroepstaak 3: de leraar verzorgt onderwijs

De leraar is zich bewust van eigen voorbeeldfunctie en handelt daarnaar (did. 1.1).

- Reflectie en retrospectief: hoe zou jij het doen? Hoe was het voor jou op het VO of MBO?
- Een deel van een les verzorgen (bijv. lesopening) en feedback vragen op het handelen: hoe stond jij voor de groep? Feedback op de rollen van de leraar is hier ook mogelijk.
- Een klein groepje leerlingen begeleiden en een reflectie schrijven m.b.t. je voorbeeldfunctie. Hoe handelde jij? Wat zei je wel/niet? Hoe ben je daarin een voorbeeld voor je leerlingen?
- Passend taalgebruik en voorkomen behorend bij de rol van de leraar concreet maken en vervolgens hanteren. Hierop kun je feedback vragen aan je SO/WPB.
- Onderzoek de visie, waarden en grondslag van de school: wat betekent dit voor de houding en het handelen van de leraar (op deze school) en nu dus ook voor jou?
- Een koppeling naar Professioneel Spreken: op welke manier spreekt de leraar voor de groep en wat herken je van het geleerde bij Professioneel Spreken?
- Een koppeling naar Professionele Performance: op welke manier staat de leraar voor de groep en op welke manier is de leraar hiermee een voorbeeld voor de leerlingen en voor jou als toekomstig leraar?

Bijlage 2: kennismakingsvragen schoolcontext

1. Hoe heet de school waar je nu je werkplekleren invulling gaat geven?
2. Hoe is deze naam tot stand gekomen/ wat is de betekenis van deze naam?
3. Welke typen onderwijs worden er op school aangeboden en leg bijzondere typen onderwijs verder kort uit.
4. Hoeveel leerlingen zitten er op deze school?
5. Hoeveel personeelsleden werken er, inclusief o.o.p (onderwijs ondersteunend personeel)?
6. Maakt de school ook gebruik van vrijwilligers? Bij ja, voor welke activiteiten.
7. Is de school zelfstandig of maakt de school deel uit van een scholengroep? Als de school deel uitmaakt van een scholengroep, wat is dan de naam van de scholengroep? En hoe heten de afzonderlijke scholen van de scholengroep? En welke typen onderwijs worden op de andere scholen van de scholengroep gegeven.
8. Hoe heet de directeur van de school? Waar is het kantoor van de directeur?
9. Vraag eens aan de directeur dat waar hij trots op is in zijn school (als je deze vraag gaat stellen, doe dit dan samen met alle nieuwe studenten tegelijk)
10. Wat is de visie van de school? Hoe zie je deze terug in de school.
11. Wie is de jongste collega op school? Wat heeft deze gestudeerd en waar? En vraag eens naar de betrekkingssomvang en het takenpakket van deze collega. En ga verder in gesprek over ervaringen en vraag naar tips die aan jullie gegeven kunnen worden.
12. Ga ook eens in gesprek met een seniorcollega (60+) en vraag deze collega naar een wijsheid die hij jullie wil meegeven.
13. De school is op zo'n eerste dag wellicht een doolhof voor je. Alle lokalen en ruimten hebben echter een nummer. Leg eens uit hoe de lokalennummering werkt.
14. Wat zijn de drie kernvakken in het Nederlandse onderwijssysteem voor leerlingen? En waarom zijn dat deze vakken?
15. Op welke verdieping/waar zit de sectie wiskunde?
16. Is muziek een eindexamenvak op school?
17. Ontlezing is een groot probleem in het Nederlandse onderwijs. Zie hiervoor het laatste PISA-onderzoek van 5 december 2023. Wat wordt er gedaan op jouw stageschool om het lezen van leerlingen op school te bevorderen?
18. Hoeveel collega's heeft de sectie Engels?
19. Hoeveel vakken heeft een leerling in jaar 1. Let op, dit kan per schooltype verschillen. Schrijf op.
20. Waarom wordt er op alle scholen van de AOS levensbeschouwing gegeven.
21. Uit hoeveel personen bestaat het zorgteam op school? En wat zijn de taken van deze personen.
22. Wie zijn de conciërges op school? En vraag eens naar hun takenpakket. En wat vinden ze het leukste om te doen?
23. Hoeveel teamleiders/onderwijsmanagers heeft de school? Wie zijn dit? En wat is hun taak?
24. Wat is de taak van leerlingcoördinatoren? Ga eens in gesprek met één van hen.
25. Wie zijn de TOA's? En waar kun je hen vinden op school?
26. Wat is het meest verkochte broodje bij de catering?
27. Elke school heeft een leerlingenraad. Wie is de voorzitter van de leerlingenraad? Uit hoeveel leden bestaat de leerlingenraad.
28. Wat is op dit moment de meest favoriete game onder leerlingen? Vraag ook naar het waarom bij de leerlingen.
29. Wat was het laatst gegeven feest voor leerlingen op school? Vertel hierover.
30. Bij wie moet je het registratieformulier AOS inleveren? Heb je dit gedaan?

Bijlage 3: mogelijke stageactiviteiten naast je reguliere programma

Met betrekking tot kennismaken:

- Verkennen van school op gebied van organisatie school, schoolreglement, functionarissen in de school etc. Veel informatie kun je vinden op de website van de school
- Verkennen van schoolgebouw o.a. de plaats van de verschillende vaklokalen, verschillende afdelingen, kopieerfaciliteiten, regels m.b.v. gebruik werkplekken etc.
- Verkennen van de verschillende opleidingen: mavo, havo, vwo, Tweetalig Onderwijs.
- “Bijzondere lessen”, bijvoorbeeld studielessen, zelfwerkuren, mentoruren, huiswerkuren, praktijkuren etc. gericht observeren, zo mogelijk assisteren, nabespreken, etc.
- Gericht jezelf verdiepen in een specifiek beleidsterrein van de school. Je kunt hierbij denken aan leerlingenzorg, mentoraat, oudercontacten, bedrijfsstages, onderwijsvernieuwing, etc.
-

Met betrekking tot observeren:

- Observeren van groepsgedrag m.b.v. gerichte observaties (observatieschema's)
- Enkele vaklessen doelgericht observeren (m.b.v. observatieschema) en evalueren.
- Observatie opdrachten vanuit colleges flankerend onderwijs of vakdidactiek
-

Interviewen/bevragen:

- Gesprekjes met leerlingen m.b.v. gerichte vragen bijvoorbeeld rond eigen leefwereld, maken van huiswerk, schoolervaringen, schoolkeuze, visie op vak, werkwijze voor je vak enzovoort
- Interviews met drie leraren over de aantrekkelijkste en de minst aantrekkelijke kanten van het beroep.
- Interviews met 'functionarissen in de school' bv. met conciërge, teamleider, leerlingcoördinator, decaan, mentor, leerlingbegeleider, roostermaker over hun werkzaamheden.
-

Zelf doen:

- Assisteren bij nakijken proefwerk, bij surveilleren, bij praktijkles
- Zelf maken van een lesvoorbereiding en doorspreken van deze voorbereiding met vakdocent of SO
- Assisteren in lessen van eigen of aanverwant vak, geven van bijles aan individuele leerlingen of groepen van leerlingen.
- Lessen of deellessen geven
- Werken aan een bijzondere opdracht van de school/SO bijv. organisatie van een evenement, excursie, open dag, onderzoekje doen, administratieve ondersteuning etc.
- ...

Bijlage 4: suggesties voor praktijkopdrachten Pedagogiek: Ken je doelgroep

Hieronder staan een aantal opdrachten waaruit je kunt kiezen om de theorie te herkennen in de praktijk. Zorg dat je eerst de theorie goed bestudeert voordat je met leerlingen in gesprek gaat. Bereid de opdrachten goed voor, schrijf zo nodig uit welke vragen je precies wilt gaan stellen en in welke volgorde. Probeer zoveel mogelijk open vragen te stellen, daardoor moet de leerling gaan nadenken en zijn eigen antwoord formuleren. Het staat je vrij om praktijkopdrachten aan te passen aan jouw specifieke situatie als dat nodig is. Verwerk de resultaten van de praktijkopdrachten in je eindopdracht.

Daar waar 'leerling' staat, wordt in het mbo 'student' bedoeld. Daar waar 'les' staat, wordt ook 'onderwijsactiviteit' mee bedoeld. Daar waar 'klas' staat, wordt ook 'groep leerlingen of studenten (mbo)' mee bedoeld. Als je in tweetallen stage loopt, voer je de praktijkopdrachten, waar mogelijk en zinvol, met zijn tweeën uit. Let op: je maakt de opdracht individueel!

Cognitieve ontwikkeling

1. Tijdens je stage leg je contact met leerlingen met betrekking tot hun leerproces. Je observeert ze, geeft ze les, of je begeleidt ze individueel of in kleine groepjes. Let bijvoorbeeld tijdens een observatie op de manier waarop de leerlingen iets aangeleerd krijgen. Hoe zie je de volgende punten terug bij verschillende leerlingen? Welk verschil zijn er tussen leerlingen? En tussen leerlingen van verschillende leeftijden?
 - Ontwikkeling van het ruimtelijk denken: kunnen leerlingen zich zonder concrete materialen een voorstelling maken van ruimtelijke figuren? Kunnen ze een plaatje van een ruimtelijke figuur in hun hoofd van de andere kant bekijken? Bedenk nog wat meer van dergelijke vragen, zodat je een inschatting kunt maken over het ruimtelijke denken van leerlingen in verschillende leeftijden.
 - Ontwikkeling van het abstract denken: kunnen de leerlingen omgaan met abstracte begrippen, bijvoorbeeld 'vrijheid', 'zwaartekracht', 'ironie', 'deel' (bedenk zelf begrippen uit je eigen vakgebied om dit bij leerlingen van verschillende leeftijden na te gaan, kijk ook eens in de methode van je vak).
 - Leren logisch te denken en consequenties te trekken: kunnen de leerlingen oorzaak-gevolg relaties en als-dan redeneringen maken? Bekijk de methode van je vak voor voorbeelden en vraag het na bij leerlingen van verschillende leeftijden.

Geef hierbij aandacht aan de uitgangspunten van Piaget en hoe die uitgangspunten in de les(sen) en/of begeleiding naar voren komen. Herken je de wijze van leren vanuit de theorie van Piaget? Wat heb je gezien en/of gedaan in de les(sen) en/of begeleiding met betrekking tot de cognitieve ontwikkeling? Hoe is/zijn de individuele leerlingen te plaatsen in het model van Piaget? Geef concrete voorbeelden.
2. Vragen die je kunt stellen aan leerlingen om persoonlijke fabels, imaginaire denkbeelden, cognitief egocentrisme, zwart-wit denken en magisch denken te ontdekken.
 - Ben je bijgelovig? Hoe dan?
 - Heb je vaste rituelen voordat je aan een wedstrijd begint of voor je gaat slapen?
 - Geloofde je vroeger in monsters/spoken/liken onder je bed?
Hebben die gedachten nog steeds invloed en wanneer dan? Wat vind je daar nu van?
 - Denk je wel eens dat je uniek bent? Wanneer denk je dat?
 - Heb je last van bozen, blijde, verdrietige buien? Begrijp je jezelf als dit gebeurt?
 - Denk je wel eens na over je eigen begrafenis? Wat denk je dan?
Wil je dan weten wie er komen en in welke mate ze verdrietig zijn? Wat vind je van die gedachten?

- Welke oplossing zie jij voor het drugsprobleem in Nederland?
 - Welke oplossing zie jij voor het vluchtelingenprobleem?
 - Welke oplossing zie jij voor de school-shootings in de VS?
 - In hoeverre ben je goed in plannen? Waar blijkt dat uit?
 - Heb je overzicht in de hoeveelheid huiswerk en toetsen? Hoe komt dat?
 - Heb je enig idee waarom je al die leerstof op school moet leren? Wat vind je daarvan?
 - Heb je een idee waarom al deze vragen aan je gesteld worden?
3. Observeer een brugklas en een derde klas. Kies daaruit een aantal leerlingen die je zorgvuldig observeert. Geef aan in welke fase de leerlingen zitten en leg uit waarom zij in deze fase zitten. Is er verschil tussen brugklas leerlingen en 3e klassers?
 4. Geef de leerlingen een casus of rekensommetje (bv over inhoud van een zwembad of over vierkante meters) met een foute uitkomst. Vraag of de uitkomst klopt. Zien jouw leerlingen de fout? Kunnen zij inzien dat een zwembad niet 25 km² kan zijn? Welke denkfase is hier van toepassing?
 5. Geef de leerlingen vraagstukken uit je eigen vak en doe dit bij een brugklas, derde en vijfde klas. Welke fases van cognitieve ontwikkeling van Piaget herken je? Vraag je werkplekbegeleider om hulp om te bepalen welk vraagstuk je kunt voorleggen aan de leerlingen.
 6. Bekijk lessen in verschillende niveaus (vmbo, havo, vwo) lessen. Hoe zie je de volgende punten terug bij de verschillende klassen? Welk verschil is er tussen de leerlingen?
 - Ontwikkeling van het ruimtelijk denken.
 - Ontwikkeling van het abstract denken.
 - Leren logisch te denken en consequenties te trekken

Voer een nabespreking met aandacht voor de uitgangspunten van Piaget en hoe die uitgangspunten in de bezochte lessen naar voren komen. Wat hebben studenten gezien in de lessen? Hoe zijn de individuele leerlingen te plaatsen in het model van Piaget? Laat studenten concrete voorbeelden noemen.
 7. Ga in gesprek met leraren:

Vraag vakleraren hoe zij abstract denken terug zien komen bij leerlingen van verschillende leeftijden; hoe zij egocentrisme terugzien.
 8. Houd in je lessen rekening met de leeftijd van je doelgroep:

Oefen met het aansluiten op specifieke leeftijdsgroepen in je lesvoorbereidingen: hoe sluit je aan op de cognitieve ontwikkeling van de leerlingen van jouw klas?

Noteer interacties met leerlingen uit specifieke leeftijdsgroepen tijdens je les

Laat je werkplekbegeleider of een medestudent een lesobservatie doen, specifiek gericht op het omgaan met adolescenten

Neem een les op, en selecteer een fragment waarin jouw manier van omgaan met adolescenten te zien is.

Identiteitsontwikkeling

1. Zoek een leerling waar je veel van jezelf in ziet: maak een observatieverslag, een verslag van een gevoerd gesprek en een reflectie daarover.
2. Zoek een leerling waar je totaal geen verwantschap mee voelt en voer dezelfde opdracht als boven beschreven uit.
3. Als je maar één leerling kunt observeren kun je hierbij aangeven in welke facetten van deze leerling je jezelf herkent, en in welke niet.
4. Je gaat verschillende leerlingen interviewen en stelt ze een aantal totaal verschillende vragen. Probeer door te vragen bij de leerlingen. Vragen staat vrij. Bijvoorbeeld:
 - a) Wat zijn jouw meest risicovolle gedragingen geweest? Waarom deed je dat? "Leuk" is niet een voldoende antwoord.
 - b) Heb je aan consequenties gedacht?
 - c) Was het voorbereid?
 - d) Is het vastgelegd op social media en waarom?
 - e) Zou je het nog een keer doen en waarom wel of niet?

5. Hoe vaak heb je je omgekleed voordat je de laatste keer uitging/naar een verjaardag ging?
 - a) Waarom deed je dat?
 - b) Wat werd je keuze uiteindelijk en waarom?
6. Waarom ga je het liefst samen met je vriend(in) naar het toilet tijdens de lessen?
7. Waarom vind je spreekbeurten leuk of afschuwelijk?
8. Wat is het ergste wat een docent tegen je gezegd heeft ooit? En wat het leukst?
9. Hoe denk je dat anderen mensen jouw zien?
10. Ben je altijd hetzelfde, bij verschillende groepjes en in verschillende rollen?
11. Heb je vertrouwen in je eigen toekomst? Waarom?
12. Welke ideeën heb je over jouw toekomst en studie en wat zijn jouw eigen acties en verantwoordelijkheden daarin?
13. Waarover pieker je wel eens? Waar lig je 's nachts wakker van? Hoe ga je om met stress?
14. Waarover schaamt je je wel eens?
15. Observeer een klas gedurende enkele lessen en een pauze.
 - a. Probeer (sub)culturen, (sub)groepjes te ontdekken.
 - b. Beschrijf zo precies mogelijk waarin de groepjes en culturen zich van elkaar onderscheiden.
 - c. Ontdek je leiders?
 - d. Is er een verschil in het gedrag van leerlingen tijdens de les en tijdens de pauze?
16. Als je geen klas kunt observeren, zou je je eigen klas op de Hogeschool Rotterdam kunnen nemen, mits de meeste studenten niet ouder zijn dan 20 jaar.
17. Houd een gesprek met leerlingen van verschillende niveaus en leeftijden over onderwerpen zoals:
 - a. hun tijdsbestedingen,
 - b. hun ervaringen met het schoolleven,
 - c. hun mening over leraren,
 - d. hun levensbeschouwing / godsdienst,
 - e. hun relatie met hun ouders,
 - f. vriendschappen,
 - g. persoonlijke kenmerken (karakter, hobby),
 - h. relaties.
18. Maak een verbinding met je eigen leven en met wat in de literatuur staat. Wat zijn overeenkomsten en verschillen?
19. Beschrijf jouw eigen ontwikkelingsfasen.
 - a. Maak een tijdslijn,
 - b. beschrijf aan de hand van de begrippen uit de theorie de verschillende levensfasen, geef bij die begrippen een voorbeeld van een situatie/gebeurtenis waaruit die ontwikkelingsfase blijkt, illustreer met foto's/gedichtjes/songteksten etc.
 - c. Bekijk drie foto's van jezelf (bijv. Groep 8, klas 2 en examenjaar)
 - In welke ontwikkelingsfase zat je toen?
 - Waar was je vooral mee bezig en met wat niet? Hoe zie je dat? (Interviews/rapporten kunnen ook helpen als vertrekpunt). De tijdslijn is creatief en bevat bewijzen in zowel beeld als tekst. De tijdslijn laat zien dat de student in staat is zichzelf te analyseren in termen van de theorie.

Cultuur- en maatschappijvormen

1. Interviewvragen om te stellen aan diverse leerlingen van diverse leeftijden en niveaus:
 - a. Waar heb jij hulp van volwassenen bij nodig?
 - b. Wie uit jouw omgeving heeft invloed op je profiel/studie/beroepskeuze? Waarom die personen?
 - c. Heb je al een relatie? Hoe beleef je dat?
 - d. Uit welke personen bestaat je thuissituatie?
 - e. Heeft die samenstelling invloed op jouw eigen toekomstverwachting? Waarom?
 - f. Wat of wie motiveert jou om te werken aan school?
 - g. Hoe zelfstandig werk je aan school?
 - h. Hoe vul je je vrije tijd in?
 - i. Hoe combineer je school en vrije tijd. Is er een juiste balans?
 - j. Vind je jouw opvoeders streng en waarom wel of niet?
2. "De huidige cultuur is veel meer gericht op het individu, op zelfontplooiing en zelfredzaamheid. Dat zijn op zich geen slechte eigenschappen, maar we zijn erin doorgeschoten. Dat levert egoïstische burgers op, die niet meer zo zijn geïnteresseerd in anderen, in de samenleving en de democratie. Alles kan, alles mag en niets heeft consequenties", zegt Frits Spangenberg. Met Martijn Lampert schreef hij een boek over deze tandeloze ouder, die verantwoordelijk is voor een 'grenzeloze generatie'. Jongeren geboren vanaf 1986 groeien daardoor op tot burgers die hoofdzakelijk met zichzelf bezig zijn, nauwelijks sociaal betrokken zijn en weinig of geen remmingen kennen.
 - a. Beschrijf hoe jij je verhoudt tot de grenzeloze generatie en beschrijf een leerling in termen van de grenzeloze generatie.
 - b. Maak een (bondig) schema van jouw macro-, exo-, meso-, micro systeem. Doe dit ook voor een leerling (interview?) en benoem enkele verschillen.
 - c. Wat betekent dit voor jouw onderwijspraktijk?

Bijlage 5: observatieformulier M. Slooter

DE DOCENT IN ZIJN ZES ROLLEN		
Docent:	Klas:	Datum:

	++	+	□	OPMERKINGEN
1^e rol: GASTHEER <i>stemt af op leerlingen.</i>				
0. Staat bij de deur/ als eerste in de klas.				
1. Noemt de leerling bij de naam (maakt contact).				
2. Is zichtbaar en duidelijk aanwezig (leiderschapsgedrag).				
3. Geeft het voorbeeld (toegankelijk, benaderbaar, vriendelijk).				
4. Zorgt dat de leerling klaar is om te kunnen starten.				
5.				
2^e rol: Presentator <i>vangt en houdt de aandacht vast.</i>				
1. Vangt de aandacht van de leerling.				
2. Kan de aandacht van de leerling gedurende de start vasthouden.				
3. Kondigt het doel en de inhoud van de les aan.				
4. Vertoont leiderschapsgedrag (staat stevig en congruent voor de klas).				
5.				
3^e rol: DIDACTICUS <i>geeft instructie en zet leerlingen aan het werk.</i>				
1. Motiveert leerling voor de les, de leertaken, het vak door aan te sluiten bij voorkennis en een begrijpelijke uitleg.				
2. Geeft de complete instructie met controle.				
3. Zet de leerling snel aan het werk.				
4. Gebruikt passende werkvormen (met samenwerken).				
5. Geeft leerling zinvol commentaar op zijn werk.				
6. Stoort het leren niet en kijkt hoe er gewerkt wordt.				
7. Geeft les op hun niveau (vraagt niet te veel of te weinig).				
8. Richt zich op leren, laat het zichtbaar/hoorbaar maken.				
9.				

	++	+	□	OPMERKINGEN
4^e rol: PEDAGOOG zorgt voor veiligheid en grijpt in.				
1. Zorgt voor een veilige sfeer door het gewenste gedrag te benoemen.				
2. Neemt leerling serieus, kent ze, toont respect voor leerling.				
3. Corrigeert ongewenst gedrag (weet 'aangepast' te reageren).				
4. Geeft complimenten waar mogelijk en beperkt straf.				
5. Laat zijn gevoelens zien (kan beheerst boos worden).				
6. Identificeert probleemgedrag snel en accuraat en reageert erop.				
7. Hanteert de voor ieder bekende normen/regels rechtvaardig.				
8. Laat leerling delen in verantwoordelijkheden.				
9.				
5^e rol: AFSLUITER sluit de les goed af.				
1. Sluit de les op tijd af, laat opruimen en inpakken.				
2. Geeft duidelijke instructie over het gewenste gedrag van leerling				
3. Rondt de les inhoudelijk af door een samenvatting/overzicht van de les.				
4. Evalueert de les procesmatig.				
5.				
6^e rol: COACH begeleidt het leerproces				
1. Vraagt uit zichzelf om feedback over zijn functioneren				
2. Reflecteert / geeft feedback op het leerproces en zijn rol daarin				
3. Zorgt dat, in activiteiten, vanuit verschillende leerstijlen leerlingen in ontwikkeling worden gebracht				
4. Geeft specifieke en constructieve feedback				
5. Benadrukt zowel goede als zwakke punten in het leren van lln gebaseerd op concreet waarneembaar gedrag				
6. Begeleid het leerproces vanuit een positieve, open en betrokken houding.				
7 Geeft richting aan het leerproces door doelgerichte inbreng.				
8. Levert een actieve bijdrage in de samenwerking met collega's om te komen tot een oplossing of resultaat in een open leersituatie				

LEERLINGGEDRAG TIJDENS DE ZES FASEN VAN DE LES

De effectiviteit van het gedrag van de leraar is af te lezen aan het gedrag van de leerlingen.

Docent:Klas:

Datum:

.....

	++	+	□	OPMERKINGEN
1^e rol: GASTHEER <i>stemt af op leerlingen.</i>				
1. Leerlingen groeten de docent en kijken hem aan.				
2. Leerlingen volgen de instructie op, ook na een interventie.				
3. Leerlingen gaan op hun eigen plek zitten en pakken hun spullen.				
4. Leerlingen praten ontspannen met elkaar.				
5. Leerlingen stellen vragen aan de docent en/of praten met hem.				
6.				
2^e rol: Presentator <i>vangt en houdt de aandacht vast.</i>				
1. Leerlingen kijken naar de docent en houden hun mond dicht.				
2. Leerlingen blijven geboeid luisteren naar de docent.				
3. Leerlingen reageren positief na een correctie van de docent.				
4.				
3^e rol: DIDACTICUS <i>geeft instructie en zet leerlingen aan het werk.</i>				
1. Leerlingen luisteren naar de inleiding op de leerstof.				
2. Leerlingen luisteren naar de complete instructie.				
3. Leerlingen voeren de werkvorm uit.				
4. Leerlingen zijn snel aan het werk.				
5. Leerlingen werken samen als de docent dat aangeeft.				
6. Leerlingen reageren positief op feedback op hun leerproces.				
7. Leerlingen blijven binnen de aangegeven tijd gericht werken aan de opdracht.				
8. Leerlingen hebben iets geleerd en kunnen dat teruggeven.				
9.				

	++	+	□	OPMERKINGEN
4^e rol: PEDAGOOG <i>zorgt voor veiligheid en grijpt in.</i>				
1. Leerlingen hebben een ontspannen gezichtsuitdrukking.				
2. Leerlingen geven antwoord op de aan hen gestelde vragen.				
3. Leerlingen laten zich sturen in gedrag, volgen de instructies op.				
4. Leerlingen reageren ontspannen op positieve feedback.				
5. Leerling reageert op een correctie en stopt met zijn gedrag.				
6. Leerlingen accepteren correcties van gedrag van andere leerlingen.				
7. Leerlingen kennen de voor ieder bekende normen/regels.				
8. Leerlingen worden betrokken bij het delen van verantwoordelijkheden.				
9.				
5^e rol: AFSLUITER <i>sluit de les goed af.</i>				
1. Leerlingen volgen de instructie van de docent op.				
2. Leerlingen kunnen aangeven wat ze deze les (inhoudelijk) geleerd hebben.				
3. Leerlingen kunnen aangeven hoe ze deze les (vaardigheden) geleerd hebben.				
4. Leerlingen ruimen op en verlaten rustig de klas. Het lokaal blijft opgeruimd achter.				
5.				
6^e rol: COACH <i>begeleidt het leerproces</i>				
1. Vraagt uit zichzelf om feedback over zijn functioneren				
2. Reflecteert / geeft feedback op het leerproces en zijn rol daarin				
3. Zorgt dat, in activiteiten, vanuit verschillende leerstijlen leerlingen in ontwikkeling worden gebracht				
4. Geeft specifieke en constructieve feedback				
5. Benadrukt zowel goede als zwakke punten in het leren van IIn gebaseerd op concreet waarneembaar gedrag				
6. Begeleid het leerproces vanuit een positieve, open en betrokken houding.				
7 Geeft richting aan het leerproces door doelgerichte inbreng.				
8. Levert een actieve bijdrage in de samenwerking met collega's om te komen tot een oplossing of resultaat in een open leersituatie				

Bijlage 6 Kijkwijzer sleutelbegrippen

Deze kijkwijzer kun je gebruiken tijdens observaties op je opleidingsschool. Mogelijkheden zijn:

- Een klas observeren bij verschillende docenten en de verschillen en overeenkomsten onderzoeken.
- Een docent bij verschillende klassen onderzoeken en de verschillen en overeenkomsten onderzoeken.
- Noteer altijd (bij elke observatie) datum, klas, tijd, docent (eventueel anoniem in de vorm van 'docent/les geschiedenis').

Sleutelbegrip	Wat doet de docent m.b.t. dit sleutelbegrip in de les?	Hoe reageren de leerlingen?
1. Heldere structuur in de opbouw van de leerstof		
2. Juiste niveau van de leerstof		
3. Betekenisgeven aan de leerstof		
4. Individuele aanspreekbaarheid		
5. Zichtbaarheid leren en denken		
6. Aandacht voor nieuwsgierigheid en motivatie		